

De la dreptul la vot la redefinirea căsătoriei. Istoric: Ne pricepem să fentăm legile

#100. Constituția României

Fiecare modificare adusă, de-a lungul timpului, Constituției a născut controverse, dar adaptarea Legii fundamentale la noile realități a fost necesară, astfel încât statul român să poată funcționa în parametri europeni, iar principiile de organizare a țării să fie clar stabilite.

1866. Este anul în care România a avut pentru prima dată o Constituție. Momentul adoptării este mult îndepărtat celui în care alte state vest-europene au avut o lege fundamentală. Primul dintre acestea a fost Belgia, care în 1831 funcționa în baza unui astfel de act. Evident, 35 de ani mai târziu Constituția României o folosea drept model pe cea belgiană.

Un rol important în elaborarea primei Legi fundamentale din România l-a avut Mica Unire, din 1859, sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza. Pentru că a întâmpinat greutăți în realizarea reformelor sale, Cuza, prin lovitură de stat de la 2 mai 1864, desființează Adunarea Electivă și supune plebiscitului „Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris din 7/19 august 1858”, cunoscut în istorie sub denumirea de „Statutul lui Cuza” și Legea electorală. Aceste două acte formează prima Constituție a României.

„Odată cu trecerea noastră la modernitate, am făcut o Constituție. S-a spus: «Trebuie să dăm niște reguli vieții noastre». Vorbim de veacul XIX. De atunci putem noi discuta despre Constituție. Deci a trebuit să ne stabilim niște reguli, dacă tot am intrat în epoca modernă, iar aceste reguli au însemnat, în primul rând, elaborarea unei Constituții. Apoi a venit întrebarea: «Cum facem Constituția? După ce ne luăm?» Am constatat ceea ce a constatat toată lumea, că erau fel de fel de modele deja puse în practică. Aceste modele principale erau cel britanic – constituția lor nu era scrisă –, modelul francez și cel american. Însă și belgienii au mai pus în practică o constituție interesantă, în 1831, când s-a născut Belgia ca stat. Este, de fapt, Constituția care a servit ca model în toată Europa. Cine a vrut să se inspire, recurgea la cea belgiană, și am preluat-o și noi”, a explicat, pentru Mediafax, prof. dr. Ion Bulei, de la Facultatea de Istorie a Universității din București.

Astfel, prin toate cele 133 de articole ale sale, Constituția reglementează principalele relații sociale, drepturile cetățenilor, puterile statului, finanțele, armata, revizuirea actului normativ.

Chiar primul articol arată că „Principalele Unite Române constituie un singur stat indivizibil, sub denumirea de România”. De asemenea, se reglementează drepturile fundamentale ale cetățenilor. O atenție deosebită este acordată proprietății, care este declarată sacră și neviolabilă (articolul 19), iar ca o puternică garanție se stabilește că „nicio lege nu poate înființa pedeapsa confiscării averilor” (articolul 17).

Condiții electivă

Reglementând puterile statului, Constituția proclamă că toate puterile emană de la națiune. Puterea legiuitoare se exercită colectiv de către rege și reprezentanța națională, formată din două camere și anume: Senatul și Adunarea Deputaților. În ceea ce

privește Adunarea Deputaților, ea era aleasă pe sistemul colegiilor, pe avere, iar referitor la Senat, corpul electoral era împărțit numai în două colegii, tot după avere - iar pentru a fi ales în Senat se cereau, printre altele, două condiții: un venit „de orice natură de 800 de galben” și vârsta de 40 de ani.

Mai mult, prin articolul 127 se interzicea posibilitatea suspendării Constituției, ca și revizuirea acesteia (articolul 128), iar articolele 101 și 102 stabileau că o lege va preciza responsabilitatea și pedepsele aplicabile miniștrilor, pentru crime și delictive.

„Oamenii de la acea vreme nu s-au gândit mult cum primesc Constituția, ci o percepeau ca ceva ce funcționa. Și a funcționat. Cuza a adus niște modificări importante. O găselniță a fost dreptul de vot: «Cine vota?»». A restrâns votul. Potrivit acestui drept, se alegeau reprezentanții noștri. Nu votau mulți oameni, pentru că nu erau alfabetizați. Asta era o problemă. Lascăr Cargiu spunea: «Ce să voteze? Habar n-au pe ce lume sunt»», a subliniat profesorul de istorie.

Drepturi depline pentru evrei, între primele schimbări aduse Constituției

Controverse privind modificările aduse Legii fundamentale au existat întotdeauna.

„Au fost discuții mai ales privind realizarea unei Constituții care să fie acceptată de toată lumea și să fie împărțită și de străini. De exemplu, marile puteri europene ne-au cerut să modificăm un articol, Articolul 7. În legea Constituției din 1866, Articolul 7 spunea că nu au drepturi în țara asta decât cei care sunt cetățeni români. Or, evreii nu erau cetățeni români. Evreimea a cerut modificarea, însă elita nu a vrut să modifice. Și au fost dezbateri chiar foarte vii, foarte vehemente. Nu voia elita, pentru că evreii erau considerați concurenții românilor. Evreii nu s-au lăsat – au profitat de faptul că a fost Congresul de la Berlin din 1878 și ne-au obligat să modificăm. La Congres au cerut să se modifice și articolul acesta. Ai noștri nu au vrut, dar nu au avut încotro”, a mai spus Ion Bulei.

Constituția din 1923

Mai târziu, în 1923, Constituția României a suferit modificări importante, rezultatul fiind proiectul Partidului Liberal, promulgat la 28 martie. Adoptarea Constituției a fost considerată nelegală deoarece nu s-au respectat în întregime regulile de revizuire a Legii fundamentale stabilite prin Articolul 128 din 1866.

Legea fundamentală din 1923 e sistematizată pe titluri referitoare la teritoriul României, la drepturile românilor, la puterile statului, la finanțe, la puterea armată, revizuirea Constituției. Aceasta proclamă drepturi și libertăți egale pentru toți. Cât privește egalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul, prin Articolul 6, alineatul 2, se spunea că legile speciale „vor determina condițiile sub care femeile pot avea exercițiul drepturilor politice”. De asemenea, proprietatea este garantată prin Articolul 17, iar Articolul 15 interzice înființarea pedepsei confiscării averilor.

Alexandru Ioan Cuza

Dacă ne gândim la puterile statului, Constituția din 1923 stabilește că puterea legislativă se exercită colectiv de rege și reprezentanța națională. Aceasta este formată din două camere, Adunarea Deputaților și Senatul, alese prin vot universal, egal, direct, obligatoriu și secret. Senatul cuprindea și senatori de drept, iar pentru a fi ales senator se cerea vârsta de 40 de ani împliniți. De asemenea, aceeași lege prevedea că puterea executivă aparținea regelui și o exercita prin Guvern, și tot atunci este înființat Consiliul legislativ.

Dictatura carlistă

Mai târziu, Regele Carol al II-lea instaurează, la 10 februarie 1938, dictatura personală. Consacrarea juridică a dictaturii regale este realizată prin noua Constituție, iar proiectul este supus la 24 februarie plebiscitului. Constituția este promulgată la 27 februarie și publicată la 28 februarie 1938. Prevederile Constituției consacră dictatura regală, iar semnificativ este faptul că titlul doi al Constituției începe prin a prevedea datoriile cetățenilor.

Potrivit Constituției, este interzisă propovăduirea schimbării formei de guvernământ și a luptei de clasă (Articolul 7), împărțirea ori distribuția averii altora, scutirea de impozite, fiind apărută și proprietatea. De asemenea, sunt cuprinse mai multe dispoziții asemănătoare cu cele existente în constituțiile precedente.

Începând cu 1938, Regele desființează partidele politice

„Regele Carol al II-lea a instaurat un fel de dictatură regală. O modifică radical, în sensul că este o singură cameră, care face

Constituția din 1866

Regele Carol I

totul, nu mai sunt filtre prin care să treacă orice. Se desființează partidele și nu mai e decât unul, partidul Renașterii Naționale”, explică istoricul.

În septembrie 1940, Regele este obligat să abdice în favoarea fiului său, Constituția este suspendată, corpurile legiuitoare sunt dizolvate, se reduc prerogativele regale și este investit cu puteri depline președintele Consiliului de Miniștri. Ulterior, în condițiile anului 1944, fiind imposibilă elaborarea unei noi constituții, s-a recurs la soluția repunerii în vigoare, cu unele modificări, a Constituției din 1923 și a elaborării în continuare a unor acte cu caracter constituțional.

(Va urma)

■ Mihaela GIDEI (MF)

Regele Ferdinand vorbind în fața primului Parlament al României Mari